

Barnefaglig ekspertise med slagside?

av Anne Nielsen

Det skjer noe gledelig for tiden – medias fokus er rettet mot barns oppvekstvilkår som aldri før. Det er bra – barna er vår felles fremtid og skjebne. En trygg barndom gir livsglede og overskudd til å lære å delta konstruktivt i samfunnet. På den annen side...

Det som slår meg er at de fleste ekspertene som blir spurt av media om barns utvikling og oppdragelse, er folk som jobber med sårbare barn og familier i krise og dramatiske livssituasjoner. Psykologer og tilsvarende behandlere møter i stor grad de 5–10 prosent av barna som er utsatt for overgrep eller forsømmes, har en diagnose av et eller annet slag eller snart kommer til å få det. Min påstand er at det kanskje er lite hensiktsmessig å trekke konklusjoner og gi råd som gjelder alle barn basert på dette utvalget. 90–95 prosent av norske barn har det antagelig (forskning tyder på det) bedre enn barn noen gang har hatt det – noe sted – noen gang – i verdenshistorien.

Påfallende lite spørres ansatte i barnehage, skole og SFO. Mange av dem har sett tusenvis av barn passere revy i sin yrkeskarriere. De vet derfor mye om hvor stor spredningen i normalutvikling er og hvor robuste de fleste barn faktisk er. De vet også at det til enhver tid lykkelige barnet er en illusjon – all utvikling følges av perioder med eksistensiell angst og smerte uten at noen nødvendigvis har gjort noe galt av den grunn. Å bli et JEG er synonymt med å stå alene, med all den frykt det kan medføre – for oss alle.

Vi som har møtt barn daglig de siste 20–30 årene har observert at det har skjedd en fantastisk blomstring i barns kreative evner, evne til å uttrykke seg skriftlig og muntlig, uttrykke følelser spontant og evne til å hevde sine egne rettigheter.

Gjennomsnittsintelligenten har faktisk steget med 20 poeng siden 2. verdenskrig og barn blir stimulert, tatt hensyn til og lyttet til som aldri før. Det har skjedd en liten revolusjon på hjemmebane. Ny barneoppdragelse skaper "nye" barn. Mange statistikker tyder på at det går bedre og ikke verre.

Det er bra at media fokuserer på at ikke alle får være med på denne oppturen, men når man leser avisene kan man tro at alt var bedre før. Ensidig fokusering på de uheldige prosentene som faller utenfor denne positive utviklingen, er ikke nødvendigvis av det gode. Om foreldre har et felles problem i dag, er det skyldfølelse og følelsen av å ikke strekke til. Skyldfølelse gjør svak og gir barn et spillerom for manipulering som noen utnytter negativt. Foreldre trenger derfor å bli styrket i sin egen foreldrerolle og ikke overlate ansvaret for de "rette svarene" til "ekspertene". Disse kan uansett, selv på sitt beste, bare komme med generelle svar på kompliserte spørsmål gjennom media. Noe debatten om Nanny-seriene viste tydelig. I disse seriene ble årsaken til moderne oppdragelsesproblemer tydeliggjort

på en klar måte: Usikre foreldre som har for lite kontakt med sin egen JEG-styrke overfører sin egen svakhet på barna og behandler deretter barna som sarte persilleblad. Noe som medfører mye forvirring når persillebladet egentlig er den voksne. Disse programmene var faktisk med på å klargjøre problemet for mange foreldre som strevde i denne grøfta selv, inntil media lot noen "eksperter" kuppe hele debatten og kjørte den inn på et sidespor. Redusert til en polarisert diskusjon for og mot timeout, forsvant det viktige spørsmålet som ble reist - nemlig hvorfor er foreldre så usikre og lette å manipulere i dag?

Noen voksne og enkelte oppdragelsesmetoder er ikke bra for barn - det er ikke diskusjonen her. Men heller å sette økelyset på en tendens i vår tid til å oppfatte barn som svake ofre for voksnes makttyranni. Dette er ofte forrige generasjons erfaring tredd nedover hodet på dagens barn. I noen tilfeller stemmer det, men det er lett å glemme at barn faktisk trenger sterke voksne som kan "holde" barna når livet går dem i mot. De som jobber daglig med barn er helt klare på at det store problemet i dag ikke er foreldre som er for strenge, men skyldbelastede foreldre som er for svake i forhold til en barnehorgesjon som er flinkere til å markere sin egen vilje enn noen gang. Problemer oppstår for foreldre som selv ikke har den viljestyrken som moderne oppdragelsesmetoder har utstyrt deres barn med. De klarer ikke å være tydelige i sine budskap til ungene, men undermineres av skyldfølelse når de forteller hvor skapet skal stå. Barna derimot har ingen slike anfektelser. For å være en god nok mor og far må man tåle å være dum – i barnets øyne. Det vet vi alle – men svært mange strever vanvittig med å gjøre det i praksis for tiden. De strever så mye at Oslo kommune må minne folk på det med plakater på T-banen: *Vær dum, kjjip og teit*, står det med store bokstaver.

– Si JA til NEI! Vanlige, robuste barn skades verken av tenkepauser, timeout eller alt det andre merkelige vi voksne finner på under overskriften oppdragelse. Og det fins andre måter å nærme seg barn på.

Det foreldre (og vi alle) trenger er hjelp til å få kontakt med vår egen styrke og indre visdom. Slik at vi unngår å gi fra oss autoriteten vår til barna eller ekspertene, slik vi en gang gav den bort til våre egne foreldre. Noen foreldre kan trenge hjelp og veiledning for å finne sine egne svar. For det er det dagens barn faktisk har respekt for og dem de lytter til: Voksne i kontakt med sin egen personlige autoritet. Gjerne med hjelp på veien fra kompetente ansatte i barnehage og SFO. Disse kjenner ofte barnet godt og har tid til å gi veiledning som passer til den aktuelle familien. I ca. 90 prosent av tilfellene er det godt nok. For de spesielt utsatte er eksperthjelp nødvendig – men vi "eksperter" er kun hjelpsomme i den utstrekning vi hjelper foreldre til å bli trygge på seg selv.